

(XVII век) [Электронный ресурс] // Книга: исследования и материалы. Москва, 1959. URL: <http://www.raruss.ru/slavonic/slav5/1601-zernova-mamonichi.html> (дата обращения: 01.03. 2017); *Губанова В.А.* Трыёдзь посная з друкарні Мамонічаў (1609) і яе маскоўскі прататып (1589) // VI Міжнародны кангрэс даследчыкаў Беларусі: працоўныя матэрыялы. Каўнас, 2017 (у друку).

¹² Каталог белорусских изданий кирилловского шрифта XVI–XVII веков. Ленинград, 1975. Вып. 2. № 49, 50.

¹³ *Поздеева И.В.* Кириллические издания, XVI век – 1641 год ... № 97. С. 100.

¹⁴ Трыёдзь посная. Вільня, 1609 // ЦНБ НАН Беларусі. Шыфр: К16-18/Ср140. Арк. 80–89.

¹⁵ Там жа. Арк. 17, 135.

¹⁶ Там жа. Шыфр: К16-18/Ср155. Арк. 11–38, 45–62.

¹⁷ *Березенко Б.* Видання Віленського братства (1588–1705): головні тематичні напрямки // Наукові записки : зб. праць молодих вчених та аспірантів / Ін-т україн. археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського НАН України. Київ, 2013. Т. 26. С. 105–109.

Н.М. Слука

**Газета «Беларуская крыніца» (1917–1940 гг.)
(на аснове фондаў аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў
Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Я. Коласа
Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі)**

У артыкуле разглядаюцца гісторыя і асаблівасці (маргіналіі, дарчы надпіс, штампы) камплекта газет «Беларуская крыніца», што захоўваюцца ў аддзеле рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Ключавыя словы: перыёдыка, Заходняя Беларусь, міжваенны перыяд, газета «Беларуская крыніца».

Н.М. Слука

**Газета «Беларуская крыніца» (1917–1940 гг.)
(на аснове фондов отдела редких книг и рукописей
Центральной научной библиотеки имени Я. Коласа
Национальной академии наук Беларуси)**

В статье рассматриваются история и особенности (маргиналии, дарственная надпись, штампы) комплекта газет «Беларуская

крыніца», хранящегося в отделе редких книг и рукописей Центральной научной библиотеки имени Якуба Коласа Национальной академии наук Беларуси.

Ключевые слова: периодика, Западная Беларусь, межвоенный период, газета «Беларуская крыніца».

H.M. Sluka

The newspaper «Belaruskaya krynica» (1917–1940) (based on the funds of the department of rare books and manuscripts of the State Institution Yakub Kolas Central Science Library of the National Academy of Sciences of Belarus)

The article deals with the history and the specifics (marginalia, inscription, stamps) of the set of the newspaper «Belaruskaya krynica» housed in the department of rare books and manuscripts of the State Institution Yakub Kolas Central Science Library of the National Academy of Sciences of Belarus.

Keywords: periodicals, Western Belarus, interwar period, newspaper «Belaruskaya krynica».

Газета «Беларуская крыніца» з'яўлялася самым працяглым перыядычным выданнем Заходняй Беларусі – з'явіўшыся ў 1917 г., яна выходзіла з перапынкамі да 1940 г.

Ад самага пачатку «Беларуская крыніца» з'яўлялася друкаваным органам партыі Беларуска-хрысціянская дэмакратыя (БХД). Партыя ўзнікла ў 1917 г., аформіўшыся з культурна-асветніцкіх гурткоў, што існавалі ў Пецябургскай духоўнай акадэміі¹. Першапачаткова яна мела назву Хрысціянская дэмакратычная злучанець, а з 1936 г. звалася Беларускае нацыянальнае аб'яднанне. Партыя складалася ў першую чаргу з беларусаў-каталікоў, аднак імкнулася стаць аб'яднальнай сілай для ўсіх беларусаў. Праграма БХД была досыць радыкальнай для хрысціянскай партыі таго часу: адстойваліся дэмакратычныя прынцыпы будавання грамадства, сцвярджалася неабходнасць стварэння незалежнай беларускай дзяржавы на ўсіх этнічных землях². Пры гэтым БХД абвяргала неабходнасць класовай барацьбы, адмяжоўваючыся ад камуністычных пастулатаў, паколькі разглядала беларускае

грамадства як бескласавае, аднародна сялянскае³. Так у 1922–1926 гг. «Беларуская крыніца» мела падзагалолак «сялянская газета». Газета выходзіла звычайна адзін ці два разы на тыдзень. Рэдактарамі яе былі важныя дзеячы БХД: М. Грэчанік, Л. Хвецька, А. Станкевіч, А. Васілеўскі, В. Грыневіч, У. Знамяроўскі, Б. Туронак, Т. Вайцяховіч, П. Каруза, Я. Пазняк, А. Дасюкевіч. Спачатку газета выдавалася выключна лацінкай, аднак паступова ў ёй з'явіліся матэрыялы, надрукаваныя кірыліцай. У 1929–1933 гг. выходзілі паралельна два варыянты газеты: у адным выкарыстоўваўся толькі лацінскі алфавіт, у другім – толькі кірылічны.

У розныя часы «Беларуская крыніца» друкавалася ў розным фармаце і мела ад 4 да 8 старонак. На першай старонцы нумара звычайна размяшчаліся вялікія артыкулы на актуальныя палітычныя тэмы, звароты ад рэдакцыі, віншаванні з хрысціянскімі святамі. На наступных старонках знаходзіліся артыкулы, прысвечаныя грамадска-культурнаму жыццю ў Заходняй Беларусі, агляды палітычных падзей у суседніх краінах, літаратурныя творы, допісы па гаспадарчай і бытавой тэматыцы. На апошняй старонцы абавязкова прысутнічаў раздзел з чытацкай карэспандэнцыяй.

У фондзе аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі (ЦНБ НАН Беларусі) захоўваюцца наступныя нумары газеты: 1917 – № 1-6; 1918 – № 1-3; 1919 – № 1-12; 1920 – № 1-16; 1921 – № 2, 6, 9, 11-12, 14-15, 19-20, 22-23, 27-29; 1922 – № 1-10; 1923 – № 1-4, 6-16; 1924 – № 1-32, 34-38; 1925 – № 1-35; 1926 – № 1-46; 1927 – № 1-39, 41-52; 1928 – № 1-8, 10-11, 13-14, 16-31, 33-49, 52-55, 57-59; 1931 – № 1-43; 1932 – № 1-2, 5-6, 8-9, 11-19, 21, 25; 1933 – № 1-29, 31, 33-39, 41, 43-46; 1934 – № 2-6, 8-14, 16-27, 29-48; 1935 – № 1-48; 1936 – № 1-2, 4, 6-13, 15-17, 19-20, 22, 24-25, 27-28, 30-32, 34-47, 49-52; 1939 – № 1-12; 1940 – № 1-55.

Шэраг асобнікаў «Беларускай крыніцы» мае цікавыя адметныя рысы, якія адлюстроўваюць грамадска-палітычную гісторыю Заходняй Беларусі і раскрываюць асаблівасці бытавання газеты.

Так на першай старонцы № 1 за 1919 г. знаходзіцца дарчы надпіс: «Darahomu Ksiandzu W. Tałoŭcy za supracajnictwa na zaruŭŭčanaj Biełaruskaj Niwie. Paŭwiaĉaja Ks. A. Stankiewiĉ» («Дарагому Ксяндзу У. Талочцы за супрацаўніцтва на запушчанай Беларускай Ніве. Пасвячае Кс. А. Станкевіч»). Калі дакладна быў зроблены гэты надпіс, не пазначана, але можна меркаваць, што ў той жа год, з нагоды выхада першага нумара «Беларускай

крыніцы» ў Вільні, які таксама стаў першым нумарам пад рэдакцыяй А. Станкевіча. Але і сам А. Станкевіч, і У. Талочка на працягу 1920-х–1930-х гг. пераважна жылі ў Вільні і падтрымлівалі цесныя сувязі, паколькі абодва з’яўляліся сябрамі БХД⁴, таму дарчы надпіс мог узнікнуць і значна пазней за 1919 г.

Аднак узнікае пытанне, ці быў № 1 за 1919 г. насамрэч падараваны. У аддзеле рэдкіх кніг і рукапісаў захоўваюцца як асабістыя матэрыялы А. Станкевіча (фонд № 4), так і матэрыялы У. Талочкі (у складзе фонда № 23). Не захаваліся звесткі аб тым, дзе дакладна дадзены нумар быў набыты бібліятэкай, аднак у інвентарнай кнізе перыядычных выданняў, што вядзецца ў аддзеле рэдкіх кніг і рукапісаў, ён быў зарэгістраваны ў снежні 1972 г. – менавіта ў той жа год, калі быў набыты рукапісны фонд А. Станкевіча. Фонд № 23, у які ўваходзяць архіўныя матэрыялы У. Талочкі, быў сфарміраваны пазней, у 1984 г. Таму верагоднасць таго, што газета трапіла ў аддзел разам з матэрыяламі Станкевіча, а не У. Талочкі падаецца больш высокай. Такім чынам, можна меркаваць, што надпісаны нумар мог так і не патрапіць да таго, каму прызначаўся. Гэта, аднак, не абвяргае іншыя магчымыя шляхі з’яўлення дадзенага асобніка газеты ў калекцыі бібліятэкі: нумар мог паступіць асобна ад фонда Станкевіча, а супадзенне года паступлення можа быць цалкам выпадковым.

Некаторыя нумары газеты маюць на першай старонцы адрасы, па якіх яны дасылаліся падпісчыкам. № 12 за 1921 г. надпісаны Szpitalna № 2, Dubejkowski і мае побач з надпісам гашаную паштовую марку. № 15 за 1921 г. мае надпіс Warszawa, Szpitalna 1.3.C: Dubejkowski, а побач з ім бачны рэшткі гашанай маркі, якая была адарвана. Найбольш верагодна, што адрасатам з’яўляўся ўдзельнік беларускага адраджэнскага руху архітэктар Л. Вітан-Дубейкаўскі, які з 1919 г. па 1922 г. як раз знаходзіўся ў Варшаве⁵. Калі гэтая здагадка слушная, яна можа патлумачыць, як асобнікі, адпраўленыя ў Варшаву, апынуліся ў беларускай бібліятэке – Дубейкаўскі прывёз іх з сабой, калі вярнуўся ў Вільню, а ўжо адтуль яны, як і іншыя шматлікія выданні Заходняй Беларусі, патрапілі ў Мінск.

Адрасы падпісчыкаў таксама прысутнічаюць на нумарах газеты за 1935–1936 гг., аднак яны маюць зусім іншы выгляд. Гэта папяровыя налепкі, на якіх адрас надрукаваны машынапісна. № 14-15, 17-21, 25-26, 28, 30, 37-39, 42-48 за 1935 г. маюць налепкі з надпісам W.P. P. Karazija. ul. Wielka 12. Bank Lit. w/m. Адна

падшыўка за 1936 г. (усе нумары акрамя № 11, 22, 25, 30, 32, 34, 36, 50) мае налепкі з надпісам Lit. Spóldz. Kredytowa. ul. Wielka 12, w/m, а другая падшыўка за 1936 г. (усе нумары акрамя № 1, 17, 35, 44) – з надпісам Białoruski Muzej. Ostrobramskaja 9. w/m. Горад на налепках не пазначаны, паколькі ўсе гэтыя адрасы знаходзіліся ў самой Вільні – хутчэй за ўсё налепкі прызначаліся не для пошты, а для кур’ераў, якія павінны былі разносіць газеты ў межах горада.

Да таго ж у падшыўку за 1936 г. (тую, што мела налепкі з адрасам Lit. Spóldz. Kredytowa. ul. Wielka 12, w/m) укладзены пусты бланк грашовага перавода на рахунак выдавецтва «Беларуская крыніца» для аплаты за падпіску. Прысутнасць незапоўненага бланка можа сведчыць, з аднаго боку, пра сталасць дадзенага падпісчыка (малаверагодна, што выдаўцы ўкладывалі такія бланкі ва ўсе газеты), а з другога – яскрава ілюстравачь крызісны этап існавання газеты, якая была ў 1937 г. зачынена польскімі ўладамі (і таму бланк не быў выкарыстаны).

Яшчэ адной адметнасцю «Беларускай крыніцы» з фондаў аддзела з’яўляецца штампы з бібліятэкі Камісіі па вывучэнню Заходняй Беларусі, які стаяць на першай і апошняй старонках падшыўкі за 1926 г. (гэта значыць, на першай старонцы № 1 і на апошняй старонцы № 46 за 1926 г.). Хутчэй за ўсё газеты былі атрыманы дзякуючы дамоўленасці аб абмене друкаванымі выданнямі паміж Камісіяй і Беларускім інстытутам гаспадаркі і культуры⁶. Штампы на газетах за 1926 г. сведчаць аб тым, што гэтая дамоўленасць існавала ад самага пачатку стварэння Камісіі, што адбылося менавіта ў 1926 г.

Цікавая прыкмета бытавання зусім іншага кшталту прысутнічае на першай старонцы № 38 (ад 24 снежня) за 1924 г., дзе надрукаваны верш К. Сваяка «Песня на Каляды». Куплеты песні пранумараваны алоўкам, пры гэтым нумары ідуць не па парадку – гэта значыць, што ўладальнік газеты збіраўся спяваць, пераставіўшы куплеты па свайму меркаванню. Да таго ж ён пераправіў некаторыя словы ў песні, выкрэсліўшы надрукаваныя і надпісаўшы свае, а таксама дапісаў два дадатковыя куплеты. Дадзены нумар «Беларускай крыніцы» дазваляе пабачыць досыць рэдкі прыклад будзённага карыстання газетай у школьным ці дамашнім асяроддзі.

Такім чынам, можна з упэўненасцю сцвярджаць, што камплект газет «Беларуская крыніца», што захоўваецца ў аддзеле рэдкіх кніг і рукапісаў ЦНБ НАН Беларусі, з’яўляецца каштоўнай крыніцай па гісторыі палітычнага і грамадскага жыцця ў Заход-

ной Беларусі, а таксама своеасаблівым культурна-гістарычным помнікам гэтай эпохі.

¹ *Moroz M.* «Krynica». Ideologia i przywódcy białoruskiego katolicyzmu. Białystok: Białoruskie Towarzystwo Historyczne, 2001. S. 58.

² Беларуская крыніца. 1936. № 4. С. 2–3.

³ Там жа. 1928. № 29. С. 1.

⁴ *Гарбінскі Ю.* Беларускія рэлігійныя дзеячы XX стагоддзя. Мінск; Мюнхен: «Беларус. кнігазбор», 1999. С. 183, 192–193.

⁵ Там жа. С. 69.

⁶ *Разуванова К.С.* Беларускі інстытут гаспадаркі і культуры ў Заходняй Беларусі (1926–1936 гг.). Мінск: Беларус. навука, 2013. С. 91.

A.V. Sokolovich

Брестская Библия: многообразие лексики в переводах античных реалий

В статье рассматриваются способы перевода античных реалий в Евангелии от Матфея Брестской Библии, показана важность адекватной передачи реалий и значимость культурно-исторического контекста.

Ключевые слова: Библия, Брестская Библия, переводы, древнегреческий язык, античные реалии.

A.V. Sokolovich

Brest Bible: the Variety of Lexis in Translations Ancient realities

The article discusses the ways of translation ancient realities in the Gospel of Matthew of Brest Bible. In the article was demonstrated the importance of relevant translation of the realities and the relevance of the culture-historical context.

Keywords: the Bible, Brest Bible, the translations, Ancient Greek, the ancient realities.

Беларусь в XVI в. существовала на стыке двух миров: католического на западе и православного на востоке. Этот фактор немало повлиял на Великое княжество Литовское (далее ВКЛ),